

Asia: VN/17928/2024

Hallituksen esitysluonnos perusopetuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä lausuttavaa esityksen 29 pykälään koskien puhelimia ja muita mobiililaitteita?

-

Onko teillä lausuttavaa esityksen 36 d pykälään koskien puhelimia ja muita mobiililaitteita?

-

Onko teillä muita huomioita puhelimia ja muita mobiililaitteita koskeviin ehdotuksiin?

Esityksessä sanotaan, että kouluilla on nykyisen lainsäädännön perusteella mahdollisuus järjestyssäännöissään kieltää puhelimen käyttö oppituntien aikana ja puuttua myös välitunnilla tapahtuvaan kännyköiden häiritsevään käyttöön. Nyt esitetyn perusteella on tavoitteena aiempaan tilanteeseen verrattuna vahvistaa opettajien ja rehtoreiden toimivaltuuksia puuttua oppilaan oman puhelimen tai muun mobiililaitteen käyttöön koulupäivän aikana. Toimivaltuuksien selkeyttäminen voisi toteutua myös toisella tavalla ja eri vaihtoehtoja onkin pohdittu esityksessä.

Helsingin yliopisto katsoo, että puhelinten ja mobiililaitteiden käytön rajoittaminen on hyvä ja tervetullut asia, joskaan ei muuta useamman koulun jo nyt voimassa olevia käytäntöjä. Tälläkään hetkellä kännykät eivät ole esimerkiksi Helsingin yliopiston harjoittelukouluissa tunneilla esillä, ellei niitä tarvita opetukseen tai terveydellisistä syistä.

Lainsäädäntömuutosten tavoitteena olisi vahvistaa ja parantaa oppilaiden keskittymistä opetukseen ja koulun muuhun toimintaan. Esityksessä on nostettu esiin myös kattavasti laitteiden käytön rajoittamisen etuja ja tehty ansiokkaasti kansainvälistä vertailua siitä, miten eri maissa mobiililaitteisiin suhtaudutaan kouluissa.

Helsingin yliopisto katsoo, että mobiililaitteiden käytön lakiperustaisen ja rajatun rajoittamisen voi nähdä lapsen edun mukaisena (oppiminen, oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, viihtyminen) ja

tässä mielessä esitys tukee lapsen edun toteutumista. Esityksessä on tarkasteltu kiellon vaikutuksia eri näkökulmaista ja kaikki lasten oppimista ja hyvinvointia sekä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta tukevat vaikutukset ovat myönteisiä ja kannatettavia.

Kuten todettua, on mobiililaitteiden käytön rajaaminen jo nyt mahdollista, mutta kiellosta säätäminen lain tasolla voi olla perusteltua kansallisesti yhdenmukaisten käytäntöjen luomiseksi. Kun asia on toistaiseksi ollut mahdollisten järjestyssääntöjen määräysten varassa, on eri kouluissa ollut vaihtelevia käytäntöjä ja toisaalta kaikkialla ei ole välttämättä järjestyssäännöissä huomioitu asiaa lainkaan. Määräys laissa mahdollisesti selkiyttää tilannetta.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 41 a-d ja 42 d pykäliin koskien aluehallintovirastojen laillisuusvalvontaa?

-

Onko teillä muita huomioita aluehallintovirastojen laillisuusvalvontaa koskeviin ehdotuksiin?

Tällä hetkellä perusopetuslaki ei sisällä varhaiskasvatustilain mukaisia aluehallintovirastolle osoitettuja valvontatehtäviä, kun taas varhaiskasvatuksen osalta tämä on jo olemassa. Esityksessä ehdotetaan aluehallintovirastojen toimivallan laajentamista, joka esityksen mukaan voidaan nähdä parantavan sekä oppilaan oikeutta saada perusopetuslain ja sen nojalla annettujen normien mukaista perusopetusta, että myös lisäävän lasten yhdenvertaisuutta.

Esityksessä nostetaan perusteeksi erityisesti haavoittuvaisessa asemassa olevien lasten yhdenvertaisuus, joiden vanhemmat eivät tällä hetkellä pysty käynnistämään valitusprosessia normien mukaisen opetuksen turvaa. Esityksessä perustellaankin, että ilmoituksen tekeminen oma-aloitteisesti aluehallintovirastoille ottaa tutkittavaksi, voi lisätä oppilaiden välistä yhdenvertaisuutta. Tätä näkökulmaa perustellaan myös tutkimuksen pohjalta.

Mahdollisuus turvata kaikkien, mutta erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten oikeuksien toteutuminen perusopetuksessa on kannatettavaa. Tästä näkökulmasta laillisuusvalvonnan muuttaminen on perusteltua.

Esityksessä todetaan, että ehdotettu aluehallintovirastojen laillisuusvalvonnan vahvistaminen perusopetuksessa edellyttäisi henkilöstöltä juridista osaamista. Tällä kuvataan olevan vaikutuksia aluehallintoviraston henkilöstöön ja koulutukseen. Herääkin kysymys, pystyykö aluehallintovirasto takaamaan henkilöstön riittävyyden sekä riittävän juridisen osaamisen tähän liittyen esityksessä tavoitellun aikataulun mukaisesti. Lisäksi aluehallintoviraston oma-aloitteinen koulun toiminnan tarkistaminen on hyvä täsmentää.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 2 pykälään koskien liikunnallisen elämäntavan lisäämistä esi- ja perusopetuksen tavoitteisiin?

-

Onko teillä muita huomioita liikunnallista elämäntapaa koskevaan ehdotukseen?

Esityksessä todetaan, että koulupäiväisen aikaisen liikkumisen hyödyistä on kansallista kuin kansainvälistä tutkimusnäyttöä. Myös Helsingin yliopisto katsoo, että ehdotus liikunnallisen elämäntavan lisäämisestä osaksi esi- ja perusopetuksen tavoitteita on tutkimusperustaisesti kannatettava.

Liikunnallisen elämäntavan tukemista perustelee se, että nykyinen istuva ja mobiililaitteaddiktoitunut elämäntapa on monella tapaa kestävä. Kasvatustieteen ja kasvatuksen näkökulmasta on selvää, että tällaisiin "kestämättömyyksiin" tulee reagoida silloin, kun ne ovat lasten ja oppilaiden sekä yhteiskunnan näkökulmasta epäedullisia. Liikunnallisen elämäntavan lisääminen osaksi esi- ja perusopetuksen tavoitteita onkin merkittävä kannanotto lapsen ja oppilaan laajasti ymmärretyn hyvinvoinnin sekä oppilaiden välisen yhdenvertaisuuden puolesta. Ehdotuksen voi myös nähdä hyvänä jatkumona niille ideoille, joita liikunnan oppiaineen opetussuunnitelmassa alettiin painottaa edellisellä opetussuunnitelmakaudella.

Esityksen tavoitteena on, että lisäämällä liikunnallinen elämäntapa esi- ja perusopetuksen tavoitteisiin, vahvistetaan liikunnan merkitystä kokonaisvaltaisena elämäntaitona. Esityksen tavoitteena on myös vahvistaa lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia tukemalla liikkumista esiopetuksen ja koulupäivän aikana. Lisäksi tavoitteena on tukea liikunnallisen elämäntavan toteutumista huomioiden lasten ja perheiden erot mahdollisuudessa harrastaa ja ohjata kohti liikunnallista elämää.

Helsingin yliopisto katsoo, että nämä tavoitteet ovat tärkeitä ja tutkimustulokset perheiden sosio-ekonomisen aseman ja terveellisten elämäntapojen yhteydestä, osoittavat, että kaikille perheillä ei ole samanlaisia mahdollisuuksia terveyttä edistäviin ja/tai liikunnallista elämäntapaa vahvistaviin valintoihin arjessaan. Esityksellä on siten vahva yhteys yhdenvertaisuuden edistämiseen.

Liikkumisen ja liikunnan lisäämisellä koulupäivään on myös myönteinen yhteys opiskelukykyyn, hyvinvointiin ja edelliseen liittyen oppilaiden mielenterveyteen. Näiden tavoitteiden saavuttaminen luonnollisesti edellyttää koulun aikuisilta ja toimijoilta myös ymmärrystä liikkumiseen ja liikuntaan liittyvistä sudenkuopista sekä siitä, miten niihin joutumiselta vältytään.

Liikunnallinen elämäntapa on hyvä suunta ja tavoite. Toteutuksen osalta on vielä paljon epäselvyyttä ja on huomioitava, että liikunnallisuus ei saa madaltaa liikunnan opetussuunnitelman tavoitteita. Esityksen pohjalta on vielä epäselvää, kuinka konkreettisella tasolla liikutaan. Riittääkö esimerkiksi osallistuminen Liikkuva koulu -hankkeeseen, kannustaminen portaiden käyttöön ja koulu-matkojen kävelyyn julkisten sijaan vai tuleeko muutoksia tulevaisuudessa myös opetussuunnitelmaan?

Kokonaisuudessaan Helsingin yliopisto katsoo, että esitys liikunnalliseen elämäntapaan liittyen ja sille esitetyt perusteet ovat hyviä ja kannatettavia. Käytännötoteutus sekä konkreettiset toimet jäävät esityksessä vielä epäselviksi. Tästä johtuen voi olla huolena, että toteutus tapahtuu hyvin eri tavoin asettaen oppilaat alueellisesti tai jopa koulukohtaisesti keskenään erilaiseen asemaan.

Onko teillä lausuttavaa perusopetuslain säädöshuoltoa koskeviin ehdotuksiin?

-

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[HY_lausunto_Hallituksen esitysluonnos perusopetuslain muuttamisesta_tiivistelmä.pdf](#)

Pellikka Laura
Helsingin yliopisto